

Невеличка драма

КУПИТИ

Валер'ян Підмогильний хотів написати роман, у якому майстром корабля буде жінка. І написав «Невеличку драму» — роман про нові взаємини, новий побут, нову мораль і вічні питання, які постають у несподіваних учудненнях доби технічного прогресу. Шалена ірраціональна пристрасть чи холодний раціональний розрахунок — хто вийде переможцем із двоєю? Чи перемога взагалі можлива, якщо і кохання, і страждання — лише стандартні реакції білка? Підмогильний майстерно розіграє на камерній сцені невеличку драму, назва якій — життя. Це один з найкращих філософських романів в українській літературі ХХ сторіччя.

Певно, найбільшим скарбом у прозі Підмогильного є тонкий психологізм і вміння письменника доносити до читача глибинні переживання своїх героїв — непростих, мінливих особистостей. Ось і у цій книжці така майстерність оповідача підсилює, на перший погляд, звичайний, а якщо копнути глибше — екзистенційний, сюжет. Чудесною стороною роману є його фемінна проблематика й орієнтація на жіночий світ загалом. Для сучасної аудиторії метаідеї твору будуть зрозумілими й близькими навіть через майже сторіччя після його написання.

Передмова

СКЕПТИЧНИЙ ОПТИМІСТ І МАЙСТРИНЯ КОРАБЛЯ

1928 рік став епохальним в історії української літератури. Того року вийшли друком повісті й романи «Смерть» Бориса Антоненка-Давидовича, «Дівчина з ведмедиком» Віктора Домонтовича, «Місто» Валер'яна Підмогильного, «Недуга» Євгена Плужника, «Гармонія і свинушник» Бориса Тенети, «Майстер корабля» Юрія Яновського. Більшість авторів блискуче дебютувала у великій прозі. Їхні книжки викликали десятки дискусій і рецензій.

У центрі уваги опинилися романи Підмогильного і Яновського. Перший дав широке соціальне полотно на сучасному матеріалі, у другого вражали несподівані тема і форма. І те, і те українська література чекала вже давно й нетерпляче.

У модю саме ввійшли літературні анкети. «Універсальний журнал» запитав письменників про їхній останній твір, і поряд опинилися відповіді Яновського й Підмогильного. Київський журнал «Глобус» про «Майстра корабля» опублікував відгуки кількох критиків і серед них одного письменника — Валер'яна Підмогильного.

Підмогильний з першої фрази зізнався: «Я прочитав цей роман одним нападом і з одним почуттям радості й захоплення». А завершив він так: «Це романтичний роман. Охоче погодився б я, щоб "майстром корабля" була саме жінка, але не думаю, щоб романтизм міг бути фарватером нашого літературного річища. Перед нами складаються нові взаємини, відшаровується новий побут, формується нова мораль, запановують нові творчі ідеї, навіть "вічні", "прокляті" питання людськості повстають у дивних "учудненнях" — тому більше, ніж

будь-коли, на пізнання й на активізацію дійсності творчість мусить бути скерована. Реалізм, збагатившись на здобутки інших формальних напрямків, що завжди тільки торують йому переможний шлях, повинен стати в нас гаслом усіх мистецтв, великим "майстром" нашого мистецького корабля. А романтизм матиме в ньому одну з невеличких кают».

З «невеличкої каюти» виросла «Невеличка драма» самого Підмогильного, де майстринею корабля стала жінка. І весь цей абзац — не про твір Яновського, а про його роман, над яким він уже давно працював.

Хронологічно «Невеличка драма» — другий роман Підмогильного. Коли вона з'явилася друком, він уже був уславленим автором «Міста». Сьогодні «Місто» вивчають у школі, пишуть про нього твори, статті й монографії, перекладають іноземними мовами. Дехто вважає

«Місто» автобіографічним романом, мовляв, автор принаймні почасти наділив Степана Радченка фактами свого життєпису.

Насправді в доробку Підмогильного «Невеличка драма» — перша: і за часом, і за значенням. Це дуже важливий для нього твір, у який він вклав багато інтелектуальних і душевних зусиль. І цей твір набагато більше розкаже нам про автора, ніж Степан Радченко і його історія підкорення міста. Не впевнена, що можу дати вам ключі до цього роману і пояснити, «що хотів сказати автор», але покажу ті ключі, які він залишив нам у своєму тексті.

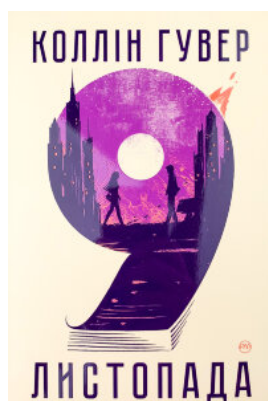
7 травня 1926 року Підмогильний писав із Лівадії Євгену Плужнику: «Любий мій друже, вчора одержав Вашого листа і мав гарний настрій, довідавшись, що Ви мені радите це, що я й сам думав. Це — про повість. Зрештою, я так і писатиму, але лихо моє, що почав я інакше, а ще не думав про те, чи далі так писати, чи починати знову».

Згадана повість — це і є майбутня «Невеличка драма». Отже, у травні 1926 року роман уже було почато й автор радився, як йому продовжувати. Та сталося несподіване...

Восени 1926 року до Києва перебралася з Харкова управа Всеукраїнського фотокіноуправління (ВУФКУ). Київських письменників, за словами Підмогильного, охопила кінолихоманка, якої не уникнув і він сам. Піддавшись загальному ажіотажу, він узявся писати сценарій кінокомедії, але, як людина іронічна й самокритична, швидко зрозумів свою безпомічність у цьому жанрі. Кінокомедію він покинув, проте вирішив компенсувати поразку й скористатися уламками первісного задуму. З них і народився роман «Місто», який формально став першим романом письменника.

На «Місто» Підмогильний витратив не більше як рік. З осені 1926-го управа ВУФКУ містилася в Києві, а в травні 1928-го наклад роману вже було віддруковано.

Рекомендована література

Рівновага

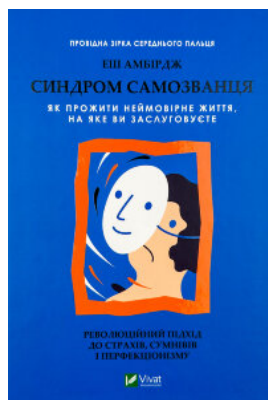
9 листопада

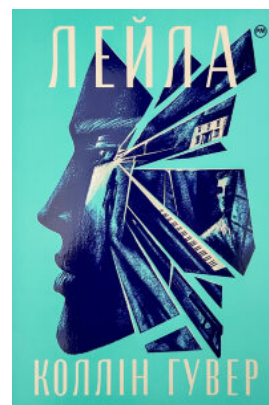
Це почалося не з тебе.
Як успадкована родинна травма
формує нас і як розірвати це коло

Спогади про нього

Синдром самозванця.
Як прожити неймовірне
життя, на яке ви
заслуговуєте

Лейла

Перейти до категорії
Проза

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ